

УДК 347.4

Петро Гуйван,

канд. юрид. наук,
заслужений юрист України, професор
Полтавського інституту бізнесу
Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая

ЗНАЧЕННЯ ТЕМПОРАЛЬНИХ ЧИННИКІВ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ. ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЩОДО ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ УПРОДОВЖ РОЗУМНОГО СТРОКУ (ЧАСТИНА 6)

Стаття присвячена аналізу питань дотримання національною системою права вимог своєчасності виконання судових вердиктів. Вивчена європейська правозастосовна позиція з даного приводу. Зазначено проблеми, які є в цій царині в Україні. Наведені приклади неправомірних судових рішень, які унеможливають виконання остаточних рішень. Надані пропозиції щодо коригування правових підходів у коментованій сфері.

Ключові слова: виконання остаточних судових рішень, своєчасність.

Відповідно до статей 55, 124 Конституції України кожному гарантується право на судовий захист; юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. У зв'язку із цим суди не повинні допускати випадків безпідставної відмови у відкритті провадження або необґрунтованого закриття провадження у справі на підставі того, що справа не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, а також фактів незаконного залишення заяв без руху, без розгляду, повернення їх позивачам або необґрунтованого зупинення провадження у справах, оскільки це призводить до порушення конституційних прав сторін, зволання і затягування строків розгляду справ [1].

Обов'язковість виконання судових рішень є одним з основоположних чинників, що визначають результативність правових приписів про справедливість судочинства. На цьому принципово наголошує Європейський суд з прав людини у своїх численних вердиктах (рішення у справах «Ді Педе проти Італії» (Di Pede v. Italy) п. 20 – 24 та «Заппія проти Італії» (Zappia v. Italy) п. 16 від 26 вересня 1996 року) [2, п. 40]. У справах проти України ЄСПЛ також найчастіше фіксує порушення права на справедливий суд саме внаслідок невиконання рішень національних судів [3]. У такий спосіб відбувається констатація факту неефективності української системи виконання судових рішень, відсутності судового та державного контролю за діяльністю виконавчої служби.

Тож, враховуючи системність проблеми, Європейський суд із прав людини у Страсбурзі вчинив безпрецедентний радикальний крок і 12 жовтня 2017 року у межах слухань чергової подібної справи «Бурмих та інші проти України» постановив об'єднати цю справу із

12 тис. 143 іншими скаргами, що стосуються питання невиконання судових рішень в Україні. При цьому ЄСПЛ вилучив із реєстру та передав комітету міністрів Ради Європи ці понад 12 тис. справ, які стосуються невиконання рішень національних судів в Україні. Усі вказані провадження передано до комітету міністрів Ради Європи «з метою їх реалізації у межах заходів загального характеру, визначених у пілотному рішенні», яким є справа «Іванов проти України», вердикт суду за якою було винесено у жовтні 2009 року, але який упродовж восьми років не виконують в Україні. Унаслідок цього питання невиконання Україною рішень національних судів було визнано в ЄСПЛ системною та структурною проблемою, а провадження такого типу суд у Страсбурзі став розглядати за скороченою процедурою.

Усі вказані рішення про порушення державою України приписів Конвенції зафіксовані європейським правозастосовним органом. Але важливим завданням держави є зменшення кількості скарг, які надходять до міжнародної правозастосовної інституції, спричинених проблемою, що вже була предметом розгляду в Суді, за рахунок вживання заходів загального характеру з метою забезпечення усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі виявленого Судом порушення. Серед таких заходів – внесення змін до судової практики відповідно до рішень ЄСПЛ. Що ж нині відбувається у національному судочинстві з даного питання, чи впливають численні рішення міжнародного суду та санкції до нашої країни у вигляді відшкодування моральної шкоди за рахунок бюджету на практику українських судів? На жаль, доводиться констатувати, що зазвичай нашим суддям абсолютно не цікава прецедентна

позиція Європейського суду, тим більше вони не переймаються проблемами відшкодування державою шкоди особам, щодо яких прийняли несправедливі рішення. При цьому подібна поведінка суддів місцевих судів абсолютно нічим не відрізняється від вчинків суддів вищих судових інстанцій – Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Верховного Суду України.

Наочним прикладом виглядає справа № 554/7826/16-ц за позовом особи про стягнення вкладених до Кредитної спілки «Аккорд» грошових коштів. Ще у 2009 році позивачка, пред'явивши позов, отримала рішення суду першої інстанції про стягнення свого внеску. При цьому попередньо судом ухвалою від січня 2009 року в порядку забезпечення рішення було накладено арешт на кошти, що належали відповідачеві та перебували на рахунку в певному українському банку. Рішення суду першої інстанції та забезпечувальна ухвала не були оскаржені та набули чинності згідно з процесуальним законодавством у тому ж 2009 році. На виконання рішення, що вступило в законну силу, у листопаді 2009 року було відкрите виконавче провадження щодо примусового стягнення визнаної судом суми. Позаяк дані кошти реально перебували на рахунку відповідача в банку, рішення суду мало бути виконане досить швидко. Натомість жодних дій щодо виконання рішення державний виконавець ніколи не вчиняв. Нарешті, у 2013 році було порушене провадження про банкрутство Кредитної спілки «Аккорд». Воно розвивалося досить динамічно, але, звісно, жодного відношення до справи № 554/7826/16-ц, котра була вирішена за багато років до цього і у якій було винесене остаточне рішення, не мало.

Позивачка була переконана, що її право на отримання виконання судового рішення від 2009 року буде реалізоване, навіть попри те, що реальна вартість коштів, що були покладені на депозит у 2008 році, є неадекватною нинішній їхній вартості. Але, незважаючи на задекларований рух України до європейського рівня правосуддя, початок проведення у 2016 році судової реформи, позицію ЄСПЛ з даного питання, їй довелося зіткнутися зовсім з іншою реальністю. Так, 5 грудня 2016 року Апеляційний суд Полтавської області, попри усіялку логіку, вимоги Європейського суду та чинного українського законодавства, скасував ухвалу від січня 2009 року про забезпечення позову – накладання арешту на кошти боржника на рахунку в банку. Оскільки судові рішення уже протягом восьми років є не виконаним, вказана дія спрямована на унеможливлення реального виконання. Апеляційний суд Полтавської області, виносячи рішення від 5 грудня 2016 року у справі № 554/7826/16-ц, замість того, щоб забезпечити виконання рішення суду від 10 лютого 2009 року (шляхом відмови у скасуванні заходу забезпечення виконання – арешту), вчинив дії задля того, щоб унеможливити виконання остаточного судового рішення у справі № 2/2112/09 [4]. Адже у разі зняття коштів з арештованого ще у січні 2009 році

рахунку Кредитної спілки «Аккорд» у сумі боргу перед позивачем ці кошти будуть потрачені на розрахунки за іншими зобов'язаннями боржника (в рахунок оплати праці ліквідатора тощо), попри те, що ці обов'язки у Кредитної спілки «Аккорд» виникли набагато пізніше – у 2013–2016 роках після банкрутства компанії.

Між тим дії, спрямовані на невиконання остаточного рішення суду, є протиправними і за приписами українського національного законодавства. Так, Конституційний Суд України у своєму рішенні від 22 квітня 2014 року у справі № 4-рп/2014 за конституційним зверненням громадянина Рейніша Леоніда Валерійовича щодо офіційного тлумачення положення пункту 10 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України, зокрема, зазначив таке: виконання судового рішення є невід'ємним складником права кожного на судовий захист і охоплює, зокрема, визначені у законі дії, спрямовані на захист і поновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави (абзац третій пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012); невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012).

Пунктом 10 статті 152 ЦПКУ питання про долю арештованих коштів до визнання банку неплатоспроможним теж чітко врегульоване: «майно або грошові суми клієнта неплатоспроможного банку, на яке судом накладено арешт до дня віднесення банку до категорії неплатоспроможних, може бути передано приймаючому або перехідному банку чи спеціалізованій установі, утвореній Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, у встановленому законодавством про систему гарантування вкладів фізичних осіб порядку з письмовим повідомленням Фондом гарантування вкладів фізичних осіб особи, **в інтересах якої накладено арешт. При цьому передане майно або грошові суми залишаються обтяженими відповідно до ухвали суду про накладення арешту».**

Як роз'яснив Пленум Верховного Суду України в п. 10 постанови від 22.10.2006 № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» заходи забезпечення позову мають тимчасовий характер і діють до виконання рішення суду, яким закінчується розгляд справи по суті. Зважаючи на це, суд, задовольняючи позов, не вправі скасувати вжиті заходи до виконання рішення або зміни способу його виконання, за винятком випадків, коли потреба в забезпеченні позову з тих чи інших причин відпала або змінилися обставини, що зумовили його застосування. Судом першої інстанції правильно встановлено, що рішення суду про стягнення боргу з кредитної спілки «Аккорд» на користь позивачки не виконано,

а тому підстав для скасування заходів забезпечення позову немає.

Питання, котре було предметом дослідження у справі № 554/7826/16-ц, принципово вирішено також на рівні міжнародних актів, які є джерелом українського права. Так, у рішенні ЄСПЛ у справі «Кісельов проти України» [5, п. 32] встановлено порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав та основоположних свобод 1950 року. Зокрема, як вказує Суд, таке порушення полягає у тривалому невиконанні остаточного рішення суду на користь особи. У рішенні у справі «Беліцький проти України» [6, п. 21, 23] ЄСПЛ нагадує свою позицію, викладену у кількох рішеннях, винесених проти України, відповідно до яких заявник може вважатися жертвою порушення його прав, гарантованих Конвенцією, з огляду на тривалість невиконання рішення, винесеного на його користь (рішення у справі «Ромашов проти України» [7, п. 27]; рішення у справі «Войтенко проти України» [8, п. 35]).

При цьому ЄСПЛ трактує це так, що неможливість виконати рішення, винесене на користь заявника, становить втручання в його право на мирне володіння майном, як передбачено в першому реченні першого параграфу 1 статті 1 Протоколу 1 Конвенції (рішення у справі «Войтенко проти України» [8, п. 49], рішення у справі «Вараніца проти України») [9, п. 32]. До прикладу, у вже класичному судовому рішенні ЄСПЛ у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» № від 15 жовтня 2009 року, заява № 40450/04, буквально зазначено таке:

«П. 52. У такому самому контексті відсутність у заявника можливості домогтися виконання судового рішення, винесеного на його користь, становить втручання у право на мирне володіння майном, як це передбачено першим реченням першого пункту статті 1 Першого протоколу (994_535) (див., серед інших джерел, рішення у справі Войтенка (980_223), п. 53).

П. 53. Відповідно необгрунтовано тривала затримка у виконанні обов'язкового для виконання судового рішення може становити порушення Конвенції (995_004) (див. рішення у справі «Бурдов проти Росії» (980_045), № 59498/00, ECHR 2002-III). Обгрунтованість такої затримки має оцінюватися з урахуванням, зокрема, складності виконавчого провадження, поведінки самого заявника та компетентних органів, а також суми і характеру присудженого судом відшкодування (див. рішення у справі «Райлян проти Росії» (Raylyan v. Russia), № 22000/03, п. 31, від 15 лютого 2007 року). Оцінюючи обгрунтованість затримки у виконанні судового рішення, слід належним чином урахувати той факт, що затримку, яка становила один рік і чотири місяці, у виплаті грошової компенсації, призначеної судовим рішенням, винесеним проти державного органу, Суд визнав надмірною (див. рішення у справі «Зубко та інші проти України» (974_014) (Zubko and Others v. Ukraine), №№ 3955/04, 5622/04, 8538/04 і 11418/04, п. 70, ECHR 2006-VI).

П. 63. Суд повторює, що стаття 13 Конвенції (995_004) прямо виражає обов'язок держави, передбачений статтею 1 Конвенції, захищати права людини передусім у межах своєї власної правової системи. Таким чином, ця стаття вимагає від держав національного засобу юридичного захисту, який би забезпечував вирішення по суті поданої за Конвенцією «небезпідставної скарги», та надання відповідного відшкодування (див. справу «Кудла проти Польщі» (Kudla v. Poland) [GC], № 30210/96, п. 152, ECHR 2000-XI).

П. 65. Суд вже дав широке тлумачення вимогам статті 13 Конвенції щодо скарг про невиконання рішень національних судів у нещодавньому рішенні у справі Бурдова (№ 2) (див. згадане вище рішення у справі Бурдова, п. 98-100), у відповідних пунктах якого зазначено: «98. Якщо йдеться саме про справи стосовно тривалості проваджень, найефективнішим рішенням є запровадження засобу, який би прискорював провадження і не допускав би надмірно тривалого провадження у справі (див. рішення у справі «Скордіно проти Італії» (№ 1) (Scordino v. Italy) (no. 1) [GC], № 36813/97, п. 183.). **Так само й у справах про невиконання судових рішень будь-який засіб юридичного захисту, який дозволяє запобігти порушенню шляхом забезпечення вчасного виконання рішення, є в принципі найціннішим** [10, п. 52, 53, 63, 65]».

Отже, як бачимо, відповідно до практики Європейського суду з прав людини право на виконання судового рішення є складовою частиною права на судовий захист, передбаченого статтею 6 Конвенції, для цілей якої виконання рішення, ухваленого будь-яким судом, має розцінюватися як невід'ємна частина судового розгляду (рішення у справі «Шмалько проти України») [11, п. 43]. При цьому Суд, як правило, відкидає заперечення Уряду стосовно неможливості виконання остаточного рішення суду з причин відсутності коштів, ліквідації боржника чи його банкрутства. Зв'язок між правом на доступ до суду та обов'язковістю судового рішення можна проілюструвати на прикладі рішення у справі «Чуйкіна проти України», в якому ЄСПЛ встановив порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у зв'язку з позбавленням заявниці доступу до суду з огляду на закриття судом провадження без вирішення по суті позову заявниці до державного органу у зв'язку з його ліквідацією, що, відповідно, дозволило державі уникнути відповідальності за незаконні дії його органу [12, п. 50, 51].

У справі «Грачови та інші проти України» на зауваження Уряду стосовно того, що заявники не звернулись до суду для внесення їх до списку кредиторів у провадженні по справі про банкрутство боржника, Суд зазначає, що в умовах здійснення санації боржника звернення до цього засобу є зайвим. Із цього приводу Суд нагадує свої висновки у рішенні у справі «Трихліб проти України» [13, п. 49-51] про те, що Уряд не довів, що визнання заявника кредитором у провадженні по справі про банкрутство боржника надало б йому переваг і

було ефективним для виправдання закінчення звичайного виконавчого провадження. Таким чином, заявники були позбавлені національних засобів захисту, на які посилався Уряд і, відповідно, дотримались вимог, передбачених п. 1 статті 35 Конвенції. Уряд стверджував, що тривала неспроможність виконати рішення, винесені на користь заявників, була спричинена триваючим провадженням у справі про банкрутство ДПЕГ та його критичним фінансовим станом. Уряд далі зазначив, що державна виконавча служба здійснила всі необхідні дії і не може нести відповідальність за затримку. Заявники поставили під сумнів здатність державної виконавчої служби виконати рішення на їхню користь. Вони зауважили, що виконавче провадження було унеможливлене, по-перше, Законом «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна», по-друге, провадженням у справі про банкрутство боржника. Заявники зауважили, що заходи, вжиті державними органами для виконання рішень на їхню користь, були недостатніми для виконання без необґрунтованої затримки. Суд зауважує, що у ході провадження у справі про банкрутство господарський суд може заборонити повернення будь-яких боргів підприємства боржника, і останнє залишається поза відповідальністю за затримку у виконанні своїх зобов'язань протягом такого провадження. Суд повторює, що у справі «Трихліб проти України» він вже вирішував, що така процедура, що застосовується за подібних обставин, може призвести до порушення п. 1 статті 6 Конвенції. Суд вирішує, що немає підстав робити інший висновок у цій справі [14, п. 24, 25, 27, 28, 29].

Європейський суд з прав людини нагадує, що метою пункту 1 статті 35 Конвенції є надання Високим Договірним Сторонам можливості запобігти порушенню, у якому вони звинувачуються, або ж виправити такі порушення ще до того, як заяву буде передано на розгляд Суду (справа «Васильєв проти України») [15, п. 27]. При цьому суди мають вивчити таке: *заяви, що стосуються прав і свобод, які гарантуються Конвенцією і її протоколами, національні суди повинні розглядати з особливою суворістю і ретельністю (Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg (Вагнер і J.M.W.L. проти Люксембургу))* [16, п. 96].

Повертаючись до справи № 554/7826/16-ц, слід зазначити, що про порушення внаслідок прийняття неправомірного рішення прав людини, охоронюваних Європейською конвенцією з захисту прав та основоположних свобод, позивачкою було письмово повідомлено апеляційний суд Полтавської області перед засіданням 5 листопада 2016 року у справі та повторено у виступі на самому судовому засіданні. Однак дане повідомлення було знехтуване судом, йому не надано жодної оцінки ні під час розгляду справи, ні у самому тексті ухвали від 5 грудня 2016 року. Фактично суд жодним чином не мотивував своє відхилення норм міжнародного права, таким чином порушивши також принципи ефективності застосовуваного права та обґрунтованості судового рішення.

• Ефективне право: сторони у справі мають право надати суду зауваження, які вони вважають важливими у справі. Це право можна вважати ефективним тільки за умови, що зауваження були «заслухані», тобто відповідно розглянуті судом. Тобто «суд» має проводити належний розгляд поданих документів і доказів, наведених сторонами аргументів і доказів (справа «Kraska v. Switzerland» (Краска проти Швейцарії) [17, п. 30]; «Van de Hurk v. the Netherlands» (Ван де Гурк проти Нідерландів) [18, п. 59], «Perez v. France» (Перез проти Франції) [19, п. 80].

• ЄСПЛ вказує, що, хоча національний суд має певну свободу розсуду щодо вибору аргументів у тій чи іншій справі та прийняття доказів на підтвердження позицій сторін, орган влади зобов'язаний виправдати свої дії, навіть обґрунтування своїх рішень (рішення у справі «Суомінен проти Фінляндії» [20, п. 36]. Ще одне призначення обґрунтованого рішення полягає в тому, щоб продемонструвати сторонам, що вони були почуті. Крім того, вмотивоване рішення дає стороні можливість оскаржити його та отримати його перегляд вищою інстанцією. Лише за умови винесення обґрунтованого рішення може забезпечуватись публічний контроль здійснення правосуддя (рішення у справі «Гірвісаарі проти Фінляндії» [21, п. 30].

Найбільш прикро, що нехтування нормами міжнародного права щодо необхідності безумовного виконання остаточного судового рішення в подальшому було продемонстроване і Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ, і Верховним Судом України, які відмовилися переглядати незаконне рішення. Отже, неправильний підхід українських судів фактично призвів до відповідальності держави Україна як сторони майбутнього процесу у ЄСПЛ. Зрештою, подібне завідоме незастосування чинного українського законодавства під час розгляду судом справи як мінімум мусить тягти застосування до суддів дисциплінарного стягнення. Але цього поки що чекати не доводиться. Більше того, дана ситуація значною мірою пояснюється саме переконаністю українських суддів у тому, що реформа насправді провалиться, вона завершиться обранням тих самих осіб, при цьому традиція повної безкарності суддів за прийняття незаконних та недемократичних рішень продовжиться.

Висновки

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що практика ЄСПЛ спрямована не лише на відновлення справедливості у вирішенні конкретних спорів, а й (що є надзвичайно важливим) на вдосконалення національних правових та правозастосовних систем. Даний принцип в українському законодавстві відтворений у статті 13 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». За цією нормою держава Україна та її органи повинні вживати заходів загального характеру з метою забезпечення

додержання державою положень Конвенції, порушення яких встановлене Рішенням, забезпечення усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі виявленого Судом порушення, а також усунення підстави для надходження до Суду заяв проти України, спричинених проблемою, що вже була предметом розгляду в Суді. До таких заходів належать зміни в матеріальному та процесуальному законодавстві, приведення національної правозастосовної практики у відповідність до критеріїв, встановлених рішеннями ЄСПЛ. При цьому слід враховувати, що то буде лише перший крок – до усунення всіх темпоральних порушень у вітчизняній правозастосовній системі ще далеко. Адже визначальним фактором буде виконання та дотримання цих нових для України принципів, що лежить у площині соціальної свідомості та належного фахового рівня суддів та виконавців.

Список використаних джерел:

1. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : Постанова Вищого спеціалізованого суду України від 17 жовтня 2014 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>.
2. Рішення ЄСПЛ від 19 березня 1997 року у справі «Горнсбі проти Греції» (*Hornsby v. Greece*), заява № 21722/11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_079.
3. П. 8 розділу I Указ Президента України від 10.05.2006 № 361/2006 «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>.
4. Рішення Апеляційного суду Полтавської області від 5 грудня 2016 року у справі № 554/7826/16-ц. Архів Октябрського районного суду м. Полтави за 2016 рік.
5. Рішення ЄСПЛ від 13 червня 2013 року у справі «Кісельов проти України» (*case Kiselyov v. Ukraine*) (заява №42953/04). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cna.court.gov.ua/sud2590/2536/233223/4354788>.
6. Рішення ЄСПЛ від 4 жовтня 2005 року у справі «Беліцький проти України» (заява № 20837/02). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tools.regulation.gov.ua/document/view/101402>.
7. Рішення ЄСПЛ від 27 липня 2004 року у справі «Ромашов проти України», (заява № 67534/01). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_227.
8. Рішення ЄСПЛ від 29 червня 2004 року у справі «Войтенко проти України», (заява № 18966/02) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_223.
9. Рішення ЄСПЛ від 5 квітня 2005 року у справі «Вараніца проти України», (заява № 14397/02). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/980_237.
10. Рішення ЄСПЛ від 15 жовтня 2009 року у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України», (заява № 40450/04). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_479.
11. Рішення ЄСПЛ від 20 липня 2004 року у справі «Шмалько проти України», (заява № 60750/00). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/980_226.
12. Рішення ЄСПЛ від 13 січня 2011 року у справі «Чуйкіна проти України» (*Chuikina v. Ukraine*), заява №28924/04. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_864.
13. Рішення ЄСПЛ від 20 вересня 2005 року у справі «Трихліб проти України», (заява № 58312/00). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_409.
14. Рішення ЄСПЛ від 29 листопада 2005 року у справі «Грачови та інші проти України» (Заяви № 8858/03, 18923/03 та 22553/03). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_082.
15. Рішення ЄСПЛ від 13 липня 2006 року у справі «Васильєв проти України», (заява № 10232/02). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_104.
16. Рішення ЄСПЛ від 28 червня 2007 року у справі «Wagner and J.M.W.L. v. Luxembourg» (Вагнер і J.M.W.L. проти Люксембургу), (заява № 76240/01). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%3A%22%3A%22%3A%22%3A%22%7D> [«арро»: {«76240/01»}]
17. Рішення ЄСПЛ від 19 квітня 1993 року у справі «Kraska v. Switzerland» (Краска проти Швейцарії), заява № 13942/88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://echr.ketse.com/doc/13942.88-en-19930419>.
18. Рішення ЄСПЛ від 19 квітня 1994 року у справі «Van de Hurk v. the Netherlands» (Ван де Гурк проти Нідерландів), заява № 16034/90. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%3A%22%3A%22%3A%22%7D> [«001-57878»]
19. Рішення ЄСПЛ від 12 лютого 2004 року у справі «Perez v. France» (Перез проти Франції), заява № 47287/99. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Perez%20v.%20France%20%2012%20Feb%202004%20%20\[EN\].pdf](http://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Perez%20v.%20France%20%2012%20Feb%202004%20%20[EN].pdf).
20. Рішення ЄСПЛ від 1 липня 2003 року у справі «Суомінен проти Фінляндії» (*Suominen v. Finland*), заява № 37801/97. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4543877>.
21. Рішення ЄСПЛ від 27 вересня 2001 року у справі «Гірвісаарі проти Фінляндії» (*Hirvisaari v. Finland*), заява № 49684/99. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4525141>.

Данная статья посвящена анализу вопросов соблюдения национальной системой права требований своевременности исполнения судебных вердиктов. Изучена европейская правоприменительная позиция по данному поводу. Указано проблемы, которые есть в этой области в Украине. Приведены примеры неправомερных судебных решений, которые делают невозможным выполнение окончательных решений. Представлены предложения по корректировке правовых подходов в комментируемой сфере.

Ключевые слова: выполнение окончательных судебных решений, своевременность.

The given article is devoted to the analysis of questions of observance by the national system of law of requirements of timeliness of execution of judicial verdicts. A European law enforcement position on this issue has been studied. The problems that are in this area in Ukraine are indicated. Examples of unlawful judicial decisions that make it impossible to implement final decisions are given. Proposals on the adjustment of legal approaches in the commented field are presented.

Key words: implementation of final judgments, timeliness.

